

Z B I O R druków procesowych z XVIII. i XIX. w.

Tom II.

Nr. 1.	Elsner i Wisogierdowie r.1782.	szt.	1.
" 2.	Froelichowie r.1799.	"	3.
" 3.	Goldynga r. 1765.	"	2.
" 4.	Grabowski i Siebeń etc r,1799.	"	1.
" 5.	Grabowscy r. 1799.	"	2.
" 6.	de Grothuz i Piotr Książę kurlandz.r.1779	"	1.
" 7.	Grużyński i Podberescy r. 1799.	"	3.
" 8.	Haudring i Klüchzner r. 1779.	"	3.
" 9.	Haudringowie i Platerowie r. 1780.	"	2.
" 10.	Janowicz i Chodakowscy r. 1799.	"	1.
" 11.	Izraelowicz i Radowicki r. 1799.	"	2.
" 12.	Hryniewicz r. 1774.	"	1.
" 13.	Jezuici toruń. i Magistrat toruń. r. 1724.	"	3.
" 14.	Jasna Góra i Kłobuck r. 1790.	"	2.
" 15.	Jocz i Downarowicz r. 1800.	"	1.
" 16.	Kaczanowska i Brzozowski 1799.	"	1.
" 17.	Kalenkiewicz r. 1760.	"	1.

Prawo

Bernard Sobański Regent

1799 Julii 8 VS / 19 ns

REPLIKA

JW. JP. Michała Grzegorza z Konopnice Hrabi Grabowskiego General-Lieutenanta byłych Woysk Litewskich, Orderu S. Alexandra Newskiego Kawalera.

PRZECIWKO

JW. JP. Pawłowi Grabowskiemu General-Lieutenantowi i Sądowemu Wołkow: Starośćie, Orderow Polskich Kawalerowi — Dłużnikowi.

A JWW. i WW. Jelskiemu Podkomorzemu Starodubowskiemu, Sołtanowi Marszałkowi Litt: Woyniłowiczowi ex Sędziemu, Korbutowi Czesznikowi Nowogrodzkim, Puzynie, Jabłońskim i dalszym Kredytorom.

Zasada ktorey jest taka:

Że pod życiem Oyca niegodzi się Synowi niewydzielonemu,
w nadziei spadku Fortuny pożyczać kapitałow, że te podług ustaw
Krajowych, w błędzie samychże wierzycielow nayduią
upadek, że Dobra Oycowskie w żadnym stosunku, być na de-
portacyą przeznaczonemi niemogą, że więc na uczynionym
wydziale dla Syna swe skutki opierać powinny.
Że w ten czas, gdy jeszcze spadek po Oycu otworzonym niezostał,
gdy Oyciec ma nieograniczoną bez podziału władzę rządze-
nia swym Maiątkiem podług widzenia i względow, jakie sta-
nowią moc w im przekonania i woli, ani upominać się Suk-
cessyi, ani wciskać przywileju z asad tyranii i niesprawiedli-
wości wylęgnionego, aby niekomu innemu jak Synowi Oyciec
swe Dobra rezygnował. JPP. Kredytorowie zdolnemi nie są,
zwłaszcza, gdy ex crudo dopiero przychodząc Aktoratu zasuspen-
dowanego łączenia nieuzyszczą, to *usprawiedliwi punkt pier-
wszy.*
Że względnie części z Dekretu Grodz: Słonim: i wlewku JW. Ray-
skiego będąc Kredytorem JW. Generał na funduszu Starosty mo-
cą opisanego bespieczeństwa, odbierze wrzędzie Kredororow
lokacyą. Że zarzuty kondyktu i w datach samych i w szacun-
ku Dokumentow upadną, że z tey miary z dzierżawy Koniuch
zatradowaney, podług mocy zapisow JW. Starościney Wołkow:
do obrachunku z przychodow być pociągnionym JW. Generał
niemoże, i Dekret Wołkow: do 1796. uwalniaiący, approbacie,
a od tey daty przeznaczaiący kalkulacyą, poprawie ulega, *oka-
że punkt drugi.*
Że niektórzy Kredytorowie i swych Obligow z facyend nieprzykła-
dnych zyskanych, i konwikcyow nad stopnie procesu przewie-
dzionych, utrzymać niezdołaią, a repetycya ich do Osoby
Dłużnika stosowana, nie w mieyscu, czyli przed wcześnie
z wyraźną pogardą Ustaw Kraiowych żądaiąca się nieznaydzie
względu, *to wyświeci Punkt trzeci,*

A

A tak

A tak:

Quo ad 1mum.

Przywodzić reprezentacyą drogiey własności każdego, aby pociągnąć sentymenta Sądu do obarczenia niewinney Osoby, jest nadawać zwodniczą postać morałom, bynaymniey od sprawiedliwości nieoddzielnym.

Jle Kredytorowie nayduią w sobie czułości za użytkiem wierżonych kapitałow częście ich Maiątku składaiących. Czemuż tyle niezachowuią względu, co do JW. Generała, ktory grosza jednego im niezabrawszy, użytkiem wspólnym ich straty nieoznaczywszy, za to jedynie dzisiay czernionym zostaie, że los przeznaczył jego być Oycem dłużnika.

Związek krwi naybliższey nie łączy tak daleko, aby wystempek Syna (ieżeli dług tą cechą bydź okrytym może) stawał się winą Oyca, cierpiałby bowiem kto nie zasłużył, a szczęście Rodzicow zależałoby od złych lub dobrych Postempkow dzieci.

Gdyby takie przyiąc Systema ktożby, z ludzi kwapił się do Związkow Małżeństwa przewiduiąc, że ile opatrzność dozwoli mieć potomstwa, tyle rodzice będą mieli zrzodeł do swego upadku, gdy wady ich młodości od ktorych ludzkość nie iest uwolniona, pochłoną zbytki starań i pracy, iakie człowiek łożyć musi naywieycey z tych pobudek, aby wiekowi doyrzałemu ułatwili spoczynek.

W ten czas, kiedy ieszcze Prawa pisane nie były, gdy ludzie pierwiastkowe składaiąc społeczeństwo w gruncie serca swoiego szukali zasad do umowy prawideł podług których rządzonemi bydź mieli, ktoż zaprzeczy iż własność w innych mieyscach ogulna, w drugich szczegulna nayglownieyszą do obrony od wszelkich napaściow stanowiły powinność, i z tych Nayświętszych Ustaw Prawo natury tylu Xięgami tłumaczone, ten ogłasza fundament; aby nikt tego bliźniemu nie uczynił, czegoby nie chciał sam doświadczać, słowem: gdyby nie odbierał żadnego majątku, i rzeczy cudzemu Aktorstwu uległych.

Niech więc Kredytorowie obliczą szacunek swych pretensyow do Generała w wewnętrznym swoim przekonaniu, mogąż żądać? Aby on pokutował za Syna, aby dobra iego długami obcemi niszczyć, i bez winy przeznaczać na ubostwo Człowieka, przez natury przepisy swych własnościow pewnego.

Od naydawnieyszych wiekow, iak skoro stanowić prawidła poczęto do wieczney ludziom obserwy, nie oddalano się bynaymniey od uczuciow przyrodzenia, gdy w pierwszym woluminie ogłaszaiącym ustawy Kazimierza Króla, *Wielkim* dla swey sprawiedliwości zwanego, *nastempne nayduie słowa.*

„ Lex est ratio Summa, insita in natura, quæ jubet ea, quæ fa-
„ cienda sunt prohibetque contraria, lex igitur in natura fun-
„ data est, et originem lucemque a recta ratione derivat vive-
„ re secundum legem est secundum naturam.

Takie stosunki nie mogą, iak bydź łocznie branemi, rozdzielać ich nie podobna, bo drugie od pierwszych zależą, i z onych wypływaią, dopiôro zatym potrzeba przeyść uwagą wszystkie Prawa, nayprzôd: czy Oyciec bydź przeznaczonym może na cierpie-

pienie za Syna. Powtóre czy długi przed rezygnacyą Oycowską Fortuny, na iey umieścić się trafią.

§.

Konst: Kazimierza W. pod Rm 1347. rzekła w słowach: „ Quod Filius non portabit Iniquitatem Patris nec econverso, ideo statuimus, quod Pater pro Filio et econverso minime coerceratur vel puniatur, et idem de Fratribus germanis declaramus, czytać vol: 1. fol: 54.

Oprócz licznych w Woluminach ustaw do tego punktu służących, których dla krotkości czasu nie wzywam, dosić mi odwołać się do Art: 18. z Roz: 1. iakiego czytaią się słowa: „ Ustawuiemy, iż nikt ni zaczyikolwiek uczynek niema karan, i skazowan bydź tylko ten, który sam w czym winien zostanie, „ gdyż tego prawo Boże, i Sprawiedliwość Chrześciańska uczy, „ iakoż tak chcemy mieć, aby ni Oyciec za Syna, ani Syn za „ Oyca &c niema bydź karan.

Pobudki określone w tym prawie mogąż bydź oboiętnemi dla Kredytorow. Gdy Narod powiedział, że cierpieć, i bydz karanym, ten tylko powinien, komu się obiektuie wina, nie maią oni podpisow JW. Generała, czemuż znać niechcą ieszcze Art: 7. z Roz: 7. iaki wydawcę Obligow do ich znoszenia znagla? Czemuż nie zastanowią się nad ustawą Art: 25. z Roz: 7. i iego słowami.

„ Ale za każdy, sam za swoy uczynek i występek u każdego Prawa odpowiadać, i według opisu swego, albo Przodków swoich ieśliby co nań przychodzić miało, dosyć od siebie i z części swey stronie Ukrzywdzoney czynić ma, i powinien będzie.

Posiada JW. Starosta Dobra Dziedziczne sobie rezygnowane od Oyca, toż Ekonomie Skarbowe Kupne i z ich Intraty, iego Obligi produkuią się, iakże z funduszu naturalnego przenośić, i własność Oyca, który nikomu ani się ręczył, ani wydał Dokument obarczać.

Owoż pierwsze zasady i praw natury, i pisanych, powinny się przez was Sędziowie wyexekwować, aby w starości wieku Oyciec nie doświadczył smutnego na sobie przykładu, pokuty nie zasłużoney bez grzechu, dopiòro że Kredytorowie sami pomyłkę zrobili, gdy w ufności spadku odważyli się pożyczać.

§.

Konst: takoż Kazimierza Wielkiego Vol: 1mo. fol: 30. tit: de ludo to w sobie zawiera, Syn maiąc Rodzice żywe, nie ma Państwa żadney rzeczy, ani mocy obciążenia żadney maiętności, a ieżeli się przez grę zadłuży, płacić nie winni Rodzice, a postanowienia iego z kimkolwiek uczynione nieważne.

Nadto Statut w Artt: 4. z Roz: 7. postanowił, że kto czego wręku niema, tym szafować niemoże, ani też mu godzi się spadków nie otworzonych, komu zrzekać się lub długami onerować, ztąd niewiątpliwa konkluzya, że Kredytorowie, ieżeli in spe Sukcessyi pożyczali, na własnym błędzie przestać powinni, ieżeli zaś wierzyli na fundusz przy JW. Staroście nayduiący się — po cóż Oyca powołuią, aby się im tłumaczył.

W koncu Konst: 1776. titulo zagroda młodym tracenia substancyi, rze-

rzekła *w słowach:* Przychylaiąc się do Seymu 1768. i innych, „ ktore zabroniły Synom pod opieką Rodziców będący n, i fortuny sobie niemaiącym wypuszczoney, długow zaciągać, „ zapisow czynić, Karty pieniężne i wexle dawać, a przeciwko tym Prawom młodź Szlachecka pod władzą Rodzicow &c. częścią za przegrane w Karty pieniądze, częścią podstępne, i nad walor wziętości wymuszone wexle z upadkiem Fortun swych poddawała, przeto zapobiegaiąc takowemu Fortun upadkowi, wszystkie tego gatunku wexle, Karty pieniężne, i zapisy jako Prawu przeciwne, za nieważne mieć chcemy.

Odpowiedź taka Kredytorom nienazywa się wymysłem, bo czyż oni nieznali, że wnaszać Kapitały na Dobra Oycowskie iest nie przyzwoitością, i bez prawiem? Jeżeli zaś mowią, że Starosta miał majątki wydzielone, i na to zgadza się JW. Generał, wiążą więc pretensorstwo swoie pozwem suspendowanym wyrażone, i przestać muszę natym wydziale, iaki pod taxę idzie.

Jeszcze weyrzeć należy co Konst: 1768. przepisała, *ktorey wyrażą się słowa: Vol: 7mo fol: 727. odnowienie Statutu Kazimierza względem Synow,* Iako Syn za życia Rodziców według Statutu 1346. niema Państwa, i na Substancyi Rodzicow żyiących nie Dziedziczy, ani żadnych długow na też substancyą, żyiących Rodziców zaciągać niemoże, tak przychylaiąc się do pomienionego Statutu, stanowiemy: aby Rodzice do odpowiedzenia za Syna, lata dostateczne maiącego, i długow przez niego zaciągnionych do Płacenia, w żadnym Sądzie pociągani niebyli.

Co w gorze wycytowałem ze Statutu Kazimierza Wielkiego, to poźniey dowiodłem, że reassumowane to Prawo w żadną wątpliwość nieidzie, wyrazy jego nadto do dzisieyszey kwestyi posługuią: bo Starosta, lubo liczył lata zupełne, niebył jednak upoważnionym do operowania Dobr Oycowskich: bo JW. Generał od deportacyi onych uwolniony, a Kredytorowie złym fundamentom ufaiąc, niech się nieżalą, żeby nawet tracili summy. Jak skoro Rodzice libertowani, jak przez tę Konstr: Osoba Syna na satysfakcyą nieprzeznaczona, tak wnosić trzeba, że Wierzyciele skutki swych utrat sobie i swym łatwościom zawsze z pożytkiem połączonym przypisać winni.

Kiedy więc już to się wyrezelwowało, że nikt cierpieć niemoże, oprócz zadłużonego, że oraz pod życiem Rodzicow czynione Synowi kredyta, żadnego waloru niemaią, i do Dobr Oycowskich nie są rozciągnionemi; zeyść koleią potrzeba, czy jest kto w stanie, aby wymusił na Oycu postąpienie Majątku, i czy Oyciec jest mocnym oddalić Syna od Dobr tak przez się nabytych, jako-też Antecessorskich, a ztąd czy dar dla Wnukow przez JW. Generała zrobiony, zasługuie na tytuł kondyktu, lub upadku, *o czym pokrotce:*

§.

Gdyby z nayodlegleyszych pokolen drogą spadku spłynął Maiątek do JW. Generała, już on stawszy się jego dziedzicem, niema nic do zarzutu sobie, aby zniewolonym został do rezygnacyi całości, lub części Synowi.

Nay-

Nayprzód bowiem Art: 40. z Rozd: 3. takie jemu ubespieczenie zastrzegł, *przez słowa:* „ Ustawuiemy też, iż Oyciec dzieciom „ za żywota swego, niepowinien z musu Imienia zadnego po„ stępowac, niżli po dobrey woli swey, co będzie wola jego.

Konfrontuiąc te Prawo z pierwszemi, nie jednoż wypada, że jak Syn Dóbr Oyca długami obarczać niemoże, tak wymuszać działu dla siebie nie jest w stanie. Nadto jest poważną Zwietzchność Rodzicow, aby cierpieć miała pretensorstwa swych dzieci, związani oni uszanowaniem i posłuszeństwem, czekać powinni bez przynaglenia dobroczynności, jaką częstokroć względnie zasług wymierzać się zwykła.

Nie ma Ustaw w żadnym Kraiu wiążących wolę Rodzicow, aby konieczno wylewali się ze wszystkiemi ofiarami dla swych Potomkow. Znał to bowiem Prawodawca, że sercu Rodzicielskiemu miłym być niemoże oddalenie Syna, lecz wzgląd konieczny musiał się zachować, aby dzieci niezależąc od łaski Rodzicow, nie przestępowali tych obowiązkow, jakie Religia i charakter ogłasza. W Mocy przeto Rodzicielskiey nadana samowładność rządzenia jemi, dotąd się exekwuie, nikt więc imponować świadczenia niezdoła.

Ku bliższemu oczym dowodowi, wzywam Art: 4. z Rozd: 5. o Posażeniu Corek, wytyte w im samowładztwo Rodzicow, odpiera przeciwne wnioski, *przez słowa:* „ Iż który Oyciec za ży„ wota swego wyda w stan Małżeński Dziewkę swą, a po śmier„ ci Oycowskiey taby dziewka mieniąc jakoby Oyciec niemiał „ im posagu dać, i chcieliby posagu na Bracie swym pozy„ skiwać, tedy takowym Dziewkom Bracia żadnego posagu i „ wyprawy dawać niepowinni, gdyż Oyciec wiedział jaką mi„ łość i opatrzność o dobrym dzieci swych miał czynić.

JW. Generał dowiodł przed światem przywiązania dla Syna. Kosztowne pierwiastkowe prowadzenie jego, odpowiadało stanowi, chęci, i naylepszym zamiarom Oyca, nieszczędził wydatkow, a w ten czas nadto siebie nadgrodzonym naydował, gdy kroki zasług Syna w Obywatelstwie, Cnotą oznaczone, czyniły miły owoc satysfakcyi dla Oyca i Familii.

Postąpił jemu Dobra znaczne w Koronie i Litwie: Podolany, Kazimierzę, i Koniuchy, długi na ich położone przeniosł na siebie, dozwolił więc rządzenia się podług pożytkow, jakie czas i okoliczności nadać mogły. A jeżeli przemienna postać składu publicznego, zasługi ryskowne Krajowi oddała niepamięci, jestże to występkiem Oyca, albo Syna?

Kupił ieszcze JW. Generał Starostwo Wołkowyskie, i Woytowstwo Porozowskie u Alexandra Brzostowskiego, zapłacił 200,000. złł: oczym upewniaią 1783. Czerwca 25. Konwencya Eorudem Julii 10. Dokument Cessyiny w Ziemstwie Słonim: dla dzisieyszego dłużnika przyznany.

Wszystko zatym wykonał, co miłość Rodzicielska kazała, więcey miliona udzielił, i toż iest mało podług wrażenia Kredytorow.

Nie syci oni, iż różnemi podkopami polityczniey facieną zwanemi, zgubili JW. Starostę, chcą Oyca w podobnąż w trącić przepaść, lecz niedokażą, bo iuż on niema woli dalszego świadczenia, bo pamięć bytności Wnukow owey niewinney że Krwi Generała latorośli, potrzebuie funduszu.

 Gdy

Gdy zatym dowiodłem ſamo-władztwa Rodzicom nad losem dzieci, gdy Syn żaden nie może za życia Oyca nic na im wymuſzać, lecz powinien polegać na woli i przeznaczeniu iego, zoſtaie ieſzcze oſkazać, że każdy Oyciec bez wypełnienia grzechu ieſt upoważnionym od ſpadkowego i dorobionego maiątku oddalić własne Potomſtwo.

§.

Artt: 41. z Roz: 3. te abſolutne w ſobie zamyka warunki, *w ſłowach*: Też uſtawuiemy, iż wſzyſtkim ſtanom Szlacheckiego „ Narodu, wolno ieſt i będzie Imionami ſwemi *Oyczyſtemi*, „ iakimże kolwiek obyczaiem, i ſpoſobem nabytemi, wiecznością „ ſzafować wedle potrzeby woli i upodobania ſwego oddać, „ przedać, darować zamienić, wſzakże według tego, iako „ otym ſzerzey w Rozdziale 7. o zapiſach ieſt opiſano.

Niechże Kredytorowie rozbiorą te wyrazy, czyż niemogł podług onych Dóbr Oyczyſtych, czyli ſpadkowych, albo przez ſiebie kupionych, darować Generał Wnukom? Ktożby mu miał przeſzkodzić? Jeżeli prawo dozwala, gdzież te wymyślone Sukceſsyi koniecznie dla Syna? Gdy *Rozdział ſiodmy* do którego odwołano ſię w 1. Artt: tak piſze *ſłowa*.

„ Uſtawuiemy, iż wolno każdemu Imiona ſwe Oyczyſte i Macierzy„ ſte wyſłużone i kupione &c. według woli i myśli ſwey „ (część lub całość) oddać, przedać, darować, zapiſać, za„ ſtawić, albo od Dzieci, od bliſkich, oddalić, według bacze„ nia ſwego ſzafować.

Owoż mógł oddalić Syna, wewnętrzne widoki doświadczoney iuż iego ſtraty, czułość nad losem małoletnich Wnucząt przemaiaiących do serca Dziadowſkiego, aby gdy oni iuż po Oycu nic spodziewać się nie mogą, mieli swe ubespieczenie z iego względów, były pobudką JW. Generałowi, iż ſtanowszy przed Aktami Krakowſkiemi w ten czas, gdy ieszcze Syn taxy nieoświadczał; bo w Ru 1792 Sierpnia 29. przez dwa darowne Zapisy wszelkie dziedzictwo ziemne i summy zaſtawne Józefowi i Karolinie Grabowſkim, niemniey dalszemu, jeżeliby było Potomſtu z JWW. Staroſtwa Wołkowys: spłodzonym, uſtąpił, zrzekł się, a szafunek dożywotni dla siebie warował, i przyznał. *Czytać*

Lubo i maiątki w Litwie przez te Dokumenta obiętemi zoſtały, dla zniesienia atoli oboiętnościow Prawo Korroboracyine w Ru 1793 Maia 23. JW. Generał sporządziwszy w Ziemſtwie Wołkow: Edem 25. osobiście robowroał. *Widzieć*

Ktòż zaprzeczy, aby te wieczyſte Dokumenta niemiały formy takiey, iakiey wyciąga wezwany Art: 1. z Roz: 7. nic on więcey nie potrzebuie, iak Swiadkow, ci nayduią się, iak przyznania Urzędowego, one czytam, iak przenosu do Akt Ziem: Powiatu, gdzie leżą dobre i to się wyświeca bydź dopełnionym, gdyż w Krakowſkim sytuowane Folwarki, tam więc w Ziemſtwie roborata, w Wołkowyſkim Podoroſk z Folfarkami, i w tym Powiecie przyznanie.

Jakże kaſsować takie zapisy, które Statut rzeczony upoważnia. Jak dla chęci Kredytorow złe urządzaiących (jak się dowiodło) swemi kapitałami, podkopywać i odbierać los małoletnim,

a co

a co naywięcey, gdy oni niepozwani, bez wiadomości daney sobiey zaocznie, traciliby dobroczyne Dziada swoiego względy, a w cóżby się obrócił Art: 2. z Rozd: 1. Konst: Coequacyina, które zaoczne wskazy znoszą.

De valore zapisow wieczystych przyznanych rzekła Konst: 1588. *Iż one in ullum dubium vocari niemogą*, iż trwać na zawsze maią. Art: 7. z Rozd: 7. karę za mówienie przeciwko onym rozciąga, zaś Konst: 1726. i 1764. titulo o Aktach broni, aby Sąd żaden niekassował. *Czytać.*

Więc z powodu nadaney woli powszechney rządzenia Maiątkiem, z ogłoszoney wolności oddalenia Syna, mógł JW. Generał swe uszczęśliwić Wnuki, a odmówić temu dobrodzieystwa, kto jego utrzymać po pierwszym postąpieniu Dóbr tak znacznych, nietrafił.

Nadto Art: 2. z Rozd: 8. dorobkowe substancye, Testamentem rezygnować pozwala, wyłącza zaś Oyczyste Imiona, bo znało Prawodawstwo, iż przy zgonie Człowieka wiele figuruią podeyścia i oszukania, dla tego na one formalnych rekwirowało zapisow.

w Końcu Art: 7. z Rozd: 8. nawet pozbawiać z Imienia i nazwiska przez wyrok Publiczny postanawia tych Synow, którzyby zabierali Maiętność Rodzicielską, bez ich woli. Zna JW. Starosta uszanowanie dla Oyca i Prawa, nieupomina się, o to, czego mieć niemoże. Jakże Kredytorowie narzucić mu własność nie jego, lecz cudzą trafią.

Konkluzya przeto, że rezygnacyine zapisy żadney wątpliwości nieulegaią, i taxa Dóbr Synowskich ich zaymować niezdoła.

§.

Dopieroż mówić mi wypada o peny Ewokacyine przez JW. Woyniłowicza i W. Korbuta zasłużone, iż ważyli się wprowadzać przez pozew kwestyą tę, jakiey sami w Ziemstwie Wołkow: niemieli.

Widzieć nayprzód Ich Pozwy, któremi nienaganiali darowanych dokumentow JW. Generała, jeden Jelski wyniosł cytacyą, ta odłączona, zaś Woyniłowicz i Korbut niepodawali w tym celu Pozwow.

Ze więc niedrabowaney sprawy w Ziemstwie, nie godzi się przed Trybunał wprowadzać, wzywam Konst: 1764. piszący, *w słowach*: „ Wszystkie sprawy, czy to ex crudo citatione czy też
„ po dylacyach, &c. niedrabowane in minoribus Subselliis w
„ Regestrach Tryb: znayduiące się, do Ziemstw i Grodow ubi
„ bona consistanæ excepto spraw appellacyinych a finali judica-
„ to, &c. præsenti sancito odesłano, eoq; intuitu następuią-
„ ce post hanc legem Trybunały, jeśliby strony w sprawach
„ præsenti lege ut supra expressum odesłanych ad minora Sub-
„ sellia niepozywaiąc ważyły się jedna drugą pozywać do Try-
„ bunału, lub Aktoraty wnosić, nie tylko takowe sprawy pto
„ finali disjudicatione do Ziemstw i Grodow odsyłać będą, lecz
„ pro evocatione irremissibiliter stronę podług Statutu i Konst:
„ penami karać maią.

Ze Ziemstwo Wołkow: nierozpoznawało zapisow, owszem in Accessorio odłączy, to jest: pierwsza prawda: Ze ab accessorio odzew nie-

niewolny, taż Konst: przeznacza. Że przeto Woyniłowicz i Korbut pozwali ewokacyinie, i Aktorat wynieśli, więc tego jednego postępku podług brzmienia Prawa wystarcza do koniecznego ich ukarania, że naostatek Trybunał bez odpuszczenia, czyli irremissibiliter powinien ukarać; tak nas zaręcza wezwana ustawa. Owoż 6. niedziel wieży być maią nadgrodą niepotrzebney kłotni, a powrot wydatkow uspokoieniem JW. Generała.

Powtóre: Rząd Naywyższy Litt: już tę sprzeczkę Dekretem Oczewistym 1795. Xbra 4. ułatwił, Dobra JW. Generała uwolnił, grzeszą więc przeciw jemu JW. Woyniłowicz i W. Korbut, za czym podług Art: 11. z Rozd: 1. i Konst: 1764. na drugie 6. niedziel wieży i 200. kop zasługuią, czytać. Domiar kontrawencyi widoczny, sarkanie przeciw wyrokom Rządu naganne, niemożecie Sędziowie darować, aby zły przykład nadal naśladowanym niebył, co przy odłączeniu Aktoratu suspendowanego dopełnić winniście, zostawuiąc zapisy rezygnacyine JW. Generała w nieporuszoney nadal mocy, aby drudzy niestawaiący wierzyciele, burzyć ich Kiedyżkolwiek nieskwapili się. Ubespieczcie los małoletnich waszey przez Prawa oddanych Opiece! Wyciąga tego po Was ludzkość i sprawiedliwość, z jakiemi zawsze jesteście.

Punkt drugi

Nie będę powtarzał, co wyiaśnionym zostało w Produkcie, że, JW. Generał ze Stopnia wlewku od JW. Rayskiego Podkom: Kobrynskiego iest Aktorem Summy 2813. ※ Kapitalney i udzielney 20. ※ expensowey, przez JW. Starostę Czartoszewskiemu zawinioney, a Dekretem oczewistym Tryb: dla iego rekognoskowaney.

Ani to weyść powinno w kwestyą, że druga Summa 449,045 złł: gr: 24. pożyczoną została na Oblig nie negowany przez dłużnika, zatym naypewnieyszy, w Ru 1790. xbrą 1. datowany, i w Aktach Ziem: Wołkow: Oblatowany, rekognoskował tę Summę Dekret oczewisty Grodz: Słonim w Ru 1791. Maja 7. zapadły.

Czytam w głosie JWW. Woyniłowicza i Korbuta te same zarzuty, ktore Ziemstwo Wołkowyske wyrezelwowało, a oczym iuż się mowiło.

Nayprzód Kto tak będzie nie bacznym, aby nie uznał fałszu z iakim się popisuią Kredytorowie, uniepewniaiąc dług Czartoszewskiego, gdy go Dekret Tryb: ex serijs Contraversijs ferowany w 1789. Julij 30. wyświeca, gdzie nawet JW. Starosta winami appellacyinemi ukarany, gdy oraz in seqvellam onego z pomocą Woyskową zajazd, i list tradycyiny w Ru tymże Augusta 12. dowodzi skutkow i exekucyi onego, a ztąd wszelkie wnioski kondyktu znosi.

Nadto sami Kredytorowie na Ar: B. Kol: 2. w produkcie zeznali, nakoniec, że Starosta był winnym Czartoszewskiemu zapłacić, iakie obowiązki JW. Generał znaszaiąc pod imieniem Rayskiego takową Summę zaliczył, a chcąc ubarwić zmowność z Synem pod postacią JW. Rayskiego zawłaszczywszy possesyą Koniuch, uformował Oblig na 400,000. złł: od Syna, i zaim poszedłszy

do

do Grodu Słonim: w 1791. Maja 7. zyskał oczewisty titulo kondyktowy Dekret, a z tąd wnoszono, że Summa Czartoszewskiemu deportowana weszła do Obligu i Dekretu Słonim:
Ŗ. Do takich iak we snie marzeń, trzebaby okazać, że gdy JW. Generał czynił z Synem obrachunek, gdy w 1790. xbra 1. brał od iego Oblig, iuż ustała dzierżawa Koniuch przez JW. Rayskiego, iuż on był na ów czas uspokojonym, iuż Generał tą maiętnością władał, lecz gdy przeciwnie i Oblig Starosty, i wyrok Grodu Słonim: w 1791. Maja 7. uprzedzaią układ z JW. Rayskim, który nie pierwiey nastał, aż w 1792. Febr: 22. gdy Prawo przelewne we wszelkiey formie sporządzone tey daty składamy, możesz kto zgodzić się. Aby Generał o to się liczył z Synem, czego nie posiadał, a co pozniey nabył.
Oprócz tey widoczności datami okazaney, a zawstydzaiącey Kredytorow, stawa ieszcze w obiekcie list tradycyiny Grzymały za Dekretem Słonim w 1791. 7bra 3. w Koniuchach czyniony, wszak on iest dziełem Urzędowym, ktoremu podług Art: 1. z Roz: 7. wierzyć trzeba, on więc gdy zaświadcza, że Posesya Rayskiego trwała, że pozostałoście na rzecz Generała obeymowanemi były, iakże wmawiać, że nie Rayski, lecz Generał Czartoszewskiego uspokoił, ze Summa ta weszła do obligu.

Pytam się co Sąd Konsyderować iest obowiązanym, czy domysł i słowa Art: 54. z Roz: 4. zakazane, czy dowody Pisma i Dekretow oczewistych, Kredytorowie nic nie składaią, oprócz powieści ieszcze tak nie zgrabney, datami dotykalnie zniesioney, Generał zaś okazuie Dekret oczewisty Tryb: z pomocą Woyskową tradycyą Czartoszewskiego, przelew przyznany od iego Rayskiemu, a na dowod w wiązania, natychmiast Intromissyą, który hańbi zarzut iakby nie byłey dzierżawy Rayskiego, w końcu Prawo przelewne od iego, poznieysze od Obligu i Dekretu Słonimskiego.
Już więc przeciw tylu przekonaniem nayzłosliwszy umysł dla Generała usunąć go nie potrafi od długu opłaconego, a na majątku debitora poiskiwać się maiącego.
Mowią Kredytorowie, że czemu Ziemstwo przysięgi Generałowi niesądziło. *Odpowiadam*, bo niebyło mocnym przeistaczać wyroku Trybunal: 1789. który na ofiarowany Jurament Czartoszewskiego odpowiedział, że potrzebnym nieiest, uwolnił iego, zaś JW. Generał stopień Czartoszewskiego reprezentuie, i iego do Ewikcyi pociąga.
Jeżeli więc uznacie Sędziowie przysięgę, nie kto inny wykonywać powinien, iak Czartoszewski, lecz i w tym mieyscu przeistaczać Dekretow niepodobna, gdy Konst: 1764. sub nullitate zakazała. — Nadto kto tylo z dłużnikiem ma wyrok oczewisty, na żadney Exdywizyi nieprzysięga, i czemuż to Kredytorowie tak się plątaią w Kontraposytach? Gdy przychodząc za Kondemnatami, mianowicie JW. Woyniłowicz za Konie, a W. Korbut z redukowawszy dane Ruble na złoto zwidoczną dłużnika krzywdą obstawali, że Juramenta superflue na rzucone, zaś JW. Generała wyrokiem oczewistym Trybunal: osłonionego Kapitału czystego Rayskiemu (który trzymaiąc Koniuchy i maiąc z ich procent, iaki każda Tradycya daie ustępować, niemiał powodu) opłaconego Aktora; przez debitora

 nie-

nienegowanego do przeciwney ofiary ciągną. — Y takież plątanie się usprawiedliwia czyste zamiary.

Jakże chcieć aby Sąd Główny uwolnionego swoimże Dekretem Czartoszewskiego od Juramentu pod niebytność iego napędzał do wykonania, aby kasował swóy wyrok, iakże znowu obowiązywać Generała, aby w przysiędze Czartoszewskiego zastępował, wszak Generał niewinien, że ufał Dekretowi Trybunał: i prawu, że wykupił Koniuchy z pod tradycyinego listu.

Lecz czego tu chcą Kredytorowie? Oto aby zamętem Kondyktu był wysłany Generał do Dóbr Koronnych, naco odpowiadać nietrzeba, bo gdy dotąd trwa Tradycya Koniuch, gdy dług na ich Ewinkowany, pierwiey więc skasować Artt: 10. z Roz: 4. i Konst: 1726. titulo Dobra onerowane, niemniey Konst: 1588. o ważności zapisow, niżeli taką praktykę dopełnić wypadnie. Bardziey, gdy Ukaz Rządowy cienżary Litt: natuteyszych fundúszach umieszczać przeznaczył.

Stawili ieszcze Kredytorowie obiekcyą, że Oblig i Dekret Słonim: Kondyktowe te iedną daiąc przyczynę, że czemu termin opłatu w Obligu tak bliski, że czemu Tradycya wszystkich szczegułow nieobeymuie.

Reponować nato niepowinien bym, gdy JW. Generał, i w Ziemstwie Wołkow: i tutay oświadcza powolność poszukiwania tey summy na Dobrach w Kordonie Cesarskim leżących, dla głównieyszey tam Ewikcyi, azatym Kredytorowie tuteysi niemaią nic dozarzutu.

Lecz muszę mego Pryncypała bronić sławy, którą złość szarpać poważa się, iak to wydemonstrować Kondykt, że Syn u Oyca pożycza, u kogoż łatwieyszy kredyt i Ratunek? Jeżeli nie we Krwi własney.

Powtóre Bliskość exolucyi z tąd wynikneła oto w 1790. Xbra 1. pożyczał, w Marcu na zwykłych Kontraktach opłat determinował, po uchybieniu onego w Aprylu pozwany Dekret oczewisty Maia 7. w 1791. złożył, iakiż to występek i czyż to osłabić zdoła Inskrypcyą?

Co się zaś tycze Tradowania lasy obięte, i wszelkie w Koniuchach pozostałoście miałże Oyciec do osoby inegvitować się? Jak zapędnie usiłuią Kredytorowie.

Owoż ztemi marnemi wymysłami burzyć Obligu niepodobna, gdy owszem wyznać należałoby wdzięczność Generałowi, iż mogąc tu umieszczać się, daie Plac innym Kredytorom.

Wiedzieć też winni obiektuiący, że ta tradycya nie mogła inaczey nastąć, iak na pewnych fundúszach, bo JW. Generał maiąc inekwitowanie się dozwolone do Dóbr Litt: i Koronnych, co znalazł w Koniuchach do intraty nie zawodnego, to obiół, w Głównym zaś celu miał Podolany w Koronie, które pózniey za tymże Dekretem Słonim: dla siebie tradować, a że tak mu wolnym było, czytać Konst: 1784. *titulo illegalność procesśu.*

Zkąd że ten kondykt uroiono? Czyż Obywatel idąc za obligiem i Dekretem, idąc drogą Prawa, może bydź paszkwilowanym? Nich każdy decyduie.

§.

Usiłowali Kredytorowie w mówić, że JW. Starościna odpadła od doży

żywotnich zapisow, przeto że intromisyi niema.

R. Nie wiedząc, albo niechcąc czytać treści Dokumentu, nie dziw, że błąd wypadnie, bo nayprzód zawarta intercyzą wzaiemna między Małżeństwem, Mąż Koniuchy Podolany i Kazimierze dla Zony, ta zaś swoy wszelki maiątek pod w zaiemne dożywotnie władanie zawodzą, i natychmiast Possessyą bydź obięta świadczą, skądże zarzut? Iżby Koniuch niepomieniono, widzieć 1786. Maia 11. Datowany Eor: 19. *w Ziem: Wołkow: przyznany Dokument.*

Nie trzeba tam żadney Intromisyi, gdzie umowa do dziedzistwa nie ściąga się, gdzie JWW. Starostwo Wołkow: maiąc połączony przez zapisy reformacyine maiątek Intraty, tylo jego dożywotniemu urzęczali szafunkowi.

Możnaż powiedzieć? Ze JW. Starościna nienależała do Exekucyi tego postanowienia, gdy wyprzeczyć nikt nieżdoła, iżby w Koniuchach niemieszkała, gdy Mąż rowno z przyznaniem zapisu oddalił siebie od wszelkich przychodow, a przeniosł one na JW. Staroscinę.

Przyznany Dokument, przez wszystkie Prawa utwierdzony, uprzedza on długi JW. Stty. Ktoż iego niszczyć będzie? Gdy Art: 17. z Roz: 5. odłużać Imion wianownych niedozwala, i Kon: 1588. titulo o Paniach wiennych ich Possessye od wszelkich poźnieyszych ciężarow uwalnia. *Czytać.*

Nadto z czyiegoż powodztwa kassować owe zapisy? Wszak wydawca nie żąda tego, a jego Krgdytorowie jakiż wstęp nayduią. Gdy ich pretensyi są poźnieysze, gdy pierwiey ubespieczaiąc Zonę Stta, niżeli im się zadłużył. Pod imi więc kondyktn nie tworzył, owszem JW. Sttna ma warunek. iż wszelkie poźnieysze frymarki, ciężary ciągu jey dożywotniego dzierżenia, poruczać nie są zdolnemi, i przez to samo upadaią, więc ona może mowić przeciwko Kredytorom, ktorzy ostrzeżonemi będąc w Aktach, niebacznie pożyczali, a występniey jeszcze dziś przeczą Possessyi tak widocznie postąpioney.

Gdyby nie dobroć, nie powolność JW. Starościny, czyżby przyszedł do Koniuch ktorykolwiek Kredytor przeciwko temu warunkowi w Powiecie Wołkow: przez przyznanie ogłoszonemu? Aby nikt niedawał summ, bo już Koniuchy w dożywotniey dzierżawie JW. Staroścîney zostaią, zrzeczenie jey ułatwiło drogę, a może oną w mieyscu wdzięczności być wyzutą z intrat jey władaniu oddanych? *Czytać Konst: 1588. o ważności zapisow fol:* 1219.

Tam potioritas nie od Intromisyi, lecz od oblaty Dokumentu zastrzeżona, owoż Kredytorowie zle dawali pieniądze, widząc onerowany Maiątek.

Rozważcie Sędziowie Art: 2. z Roz: 5. gdzie tam przyczyna do upadku Zapisow na Intromisyi leży, i czy dla jey niebytności kasować można. Coż iest Intromisya? Oto zaięcie dzierżawy, a czyż mieszkanie wspolne JW. Staroścîney nie iest to samo, i czy wyraz Dokumentu, iż Intraty natychmiast postępuie, nie oznacza iednego skutku.

Niech Wierzyciele pokażą choć iedne Litew: Prawo, aby odpadał od Zapisu, kto w wiązania nie uczynił, nawet w dziedzictwach, a bardziey w sumownych ofiarach, iak naprzykład w dożywociach na intraty, gdy ia przeciwnie stawam przy Art: 1. z Roz: 7.

7. który wtenczas upadła Dokumenta, gdy nie przyznana, gdy oraz wzywam Art: 7. z Roz: 7. gdzie czytam, że nie Intromissya daie walor Zapisowi, lecz przyznanie iego mocnym ogłasza, gdzie widzę, że iak Intromissya bez przyznanego Dokumentu upada, tak gdy iest przynanie, dalszey solenności nietrzeba. *Czytać*

Wszystko w Litwie leżało na przyznaniu, a gdyby współcześni wiedzieli na przenosie do Akt Powiatowych Ziemskich, wszak Roz: 7. o Zapisach pisze, proszę więc niech pokażą, gdzie to upada Zapis na summy, kiedy intromissyi niema.

Złożyli Konst: 1576 o Intromissyi, lecz iakaż ona? Oto szczegulna, *titulo zwyczaie Woiewodztwa Mazowieckiego*, co widzieć vol: 2. fol: 930. pod temi więc titulo exceptami i zwyczaiami Ziemia Mazowiecka, iakie zyskała warunki, te nic do Litwy nie należą, i zle są cytowanemi.

Jako niemożna zwyczaiow Mazowieckich rozciągnąć na Litwę, gdy one nawet całey nie służyły Koronie, tak niepodobna burzyć zapisow Starościney, za któremi ona Dobra inne dzierży, aż pod których wywalnia Koniuchy, dla ubespieczenia losu Wierzycieli.

Próżno ieszcze Kredytorowie wzywali Artt: 45. z Roz: 3. odawności, bo nieprzemilczała Starościna, gdyż natychmiast po dług Dokumentu obieła, każą oni wynosić listy upominalne, śmieszna Kwestya, pocoż miał bydź proceder, gdy Mąż nigdy nieprzeczył.

Ztąd Konkluzya, że gdy Prawo dożywotnie w Powiecie własnym przyznane iest nayważnieysze, gdy w im warunek ostrzegł wszystkich, aby na Koniuchi niewnosił summy. Gdy Obligi Kredytorow są poznieysze, a więc mieć Ewikcyi na Dobrach Wianowych podług Artt: 17. z Roz: 5. niemogły, gdy drugi wyraz zepowiada obięcie oddaty Dokumentu, gdy podług Ustaw Litt: osobna Intromissya zwłaszcza do Intrat tym czasowych potrzebną nieiest, gdy burzyć Prawa, a ztąd preiudykować dzierżawy w Koronie niepodobna, przeto utwierdziwszy one, przychody z Koniuch za właściwe Starościney od Ru 1786. uznać należy.

A tak gdy Tradycya Czartoszewskiego cum brachio millitari dopełniona, obięła Koniuchy, pierwszey Possessyi JW. Starościney uległe, mimo bronienie dwakrotne, gdy Zona za długi Męża nieodpowiada. Koleią gdy JW. Generał nabywszy wlewkiem tę dzierżawę, wszelkie Intraty JW. Starościney zwrócił, i być uspokoioną taż JW. Starościna, gdy się zeznaie. Jakież narzucić kalkulacyą na JW. Jenerała macie? Gdy on nic Kredytorskiego do Dłużnika należnego nietrzymał, gdy on z Zoną pierwszemi zapisami umocnioną obliczył się i oną uspokoił, gdy dwa razy tracić pod żadnym względem niemoże.

Błąd Dekretu Wołk: nadto widoczny, aby go niepoprawić, bo Sąd dawszy przyczynę, że skutkiem dożywocia przychody z Koniuch aż do zrzeczenia w 1796 8bra 13. były właściwe Starościney, a zatym obowiązuiąc Generała do zwrotu intrat Aktorce. Czemuż przepomniał od tradycyi dołączyć jemu procentu? Wszak naturalna koley, ze jak zwrócił przychody wybraney Generał Sta-

Starościney, tak z Tradycyi nic nie miał, takim consequenti repetycyą na dłużniku osięgać musi za procent od swego kapitału, niesprawiedliwość widoczna nie może być naśladowaną.

Powtòre źle też zrozumiało Ziemstwo zrzeczenie Starościney, ktòre od Aktu Exdywizyi brać miało swòy początek, i wtey mierze sprostować Dekret trzeba, uwalniaiąc Generała od Kalkulacyi od Ru 1796.

Jeszcze wnieśli Kredytorowie, zaco procent Generałowi uznany od czasu exolucij Summy dla Czartoszewskiego do Obięcia Koniuch przez iego, nato odpowiada Konst: 1776 ktòre prowizye ostrzegła, zacoż Czartoszewski miał tracić na zawodzie Debitora na terminie nie oddaiącego Summy? Gdy poźniey w kilka Miesięcy tradował, nie inaczey iak tyle ciągnąc procent od Kapitału Dekretem rekognoskowanego, ta więc kwestya niewarta uwagi.

Punkt Trzeci.

§.

Odpowiedź JW. Starosty zamkneła ogulne i szczegulne uwagi względem sposobu pożyczki przez iego ułatwioney, kto nie dał spełna pieniędzy, kto korzystał z frymarkow i mobiliow, tudzież Koni, ten się istotnym Kredytorem nazywać nie może.

JW. Sołtan w głosie swoim szukaiąc Ewikcyi w Kommissyi Bankowey za Summę 6000. ✠ Smoniewskiemu zawinioną, i iego własnoręcznemi Inskrypcyami uręczoną, nie dowodzi, aby JW. Starosta był obowiązanym iego zastempować, bo żadnego dokumentu od Starosty nie składa, aby mu to zaręczonym zostało.

Assekuracye od Smoniewskiego Sołtanowi wydane, nie wiąże JW. Grabowskiego: bo on będąc obcym względem iego dziełem, żadney nie wkładaią powinności, Smoniewski dziś nie stawa. Całey tey faciendy nie odkrywa, iakże bez iego bytności można obarczać JW. Starostę.

Dekret Exdywizorski żadnym prawidłem nie iest, bo do iego Starosta nie stawał, rzecz w Kommissyi Bankowey zaięta, in præ juditium iey wyrokow stanowić niegodzi się, i to iest przyczyna, ktòra przyiście JW. Sołtana daremnym i Ewokacyinym reprezentuie, bo zaczym regestr Obligòwy ma utrzymać, i sprawę w Tryb: gdy ani Inskrypcyi od Starosty, ani oczewistego z im w mnieyszym Sądzie wyroku nie składa.

Względem żądania W. Korbutta oparcia ewikcyi etiam. na osobie dłużnika. winienem te złożyć uwagi, że proźba zapędna i przedwczesna samey tylo obelżenia wynika.

Nayprzòd; Dzisieyszy Debitor posiada Dobra w Litwie i Kordonie Cesarskim Konst: 1784. dozwala iedney Prowincyi Wierzycielom, do drugiey po satisfakcyą przychodzić, owoz z tąd argument, że Massa Funduszu luboby tu niewystarczała, tam dopełnić się może, a gdyby Kordon przeszkadzał, iestże to winą

 dłu-

616

dłużnika? onże to zrządził, aby pokutował, że Polityczny wypadek *Czytać Konst:*

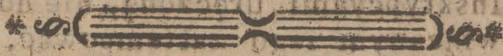
Nadto Ar: 98. z Roz: 4. i Konst: 1588. fol: 1217. niepierwiey o tym decydować każą, iak po Exdywizyi gdyby został się który kolwiek, Kredytor nie nieumieszczony, wówczas do Grodu Pozywać i na Osobie przezyski czynić determinuią — Czytać też Ar: 10. z Roz: 7.

Godziłosież dopiero wnaszać niewporze żądanie? niech się sam W. Korbut zastanowi, ieszcze Ogul. Funduszu niezebrany a iuż chce, aby mścić się nad, Debitorem aby han biące zyskiwać dekreta, których przed wcześnego ferowania i rostropność i prawa bronią. —

Niemożna żadnego dopiero dawać warunku do Exdywizyi: bo ona mieć będzie tylo władzę wykonawczą, ona wyiaśni, czy każdy Wierzyciel uspokoiony, albo nie.

Pózniey zaś otworzy się plac temu dopominaniu się skutków prawa, który lokacyi niewezmie, albo widocznie straci, wszak winniście Sędziowie literalnie exekwować prawa, nad ich stopnie uciężać nikogo niemożecie. —

w Końcu nic to do JW. Generała nienależy, tym postrachem zniewolonym on niezostanie do opłaty Kredytorów: bo oprócz dożywocia, iuż nic swego niema — zna wszakże, iż Sąd z Obywatelow złożony, wtey materyi czułym będzie, aby i przepisy Kraiowe wpewnych stopniach uiścił, i wymierzył każdemu sprawiedliwość. —

Biblioteka Jagiellońska
stdr0025902

